

[Dupont]

arnamagnæanske legat. Under den offentlige debat har professor Brøndum-Nielsen ved sit angreb på folketingets flertal villet påstå, at det nuværende forslag er et indgreb i universitetets adgang til fri forskning. Professoren veg end ikke tilbage for at sammenligne den forhenværende minister Jørgen Jørgensen og folketingets vedtagelse med nazistiske magthaveres skalten og valten ved de tyske universiteter. Selv om folketinget ikke behøver at tage sig det særlig nær, at en professor går for vidt i sin argumentation, må det vel være tilladt spagfærdigt at minde om, at det set i historiens lys drejer sig om at give en kulturarv tilbage til Island, det land, der i mere end 500 år under den ene eller den anden form var under dansk styre. Ligesom regeringen og en stor part af offentligheden mener, det er en pligt at foretage denne handling, således burde også en universitetsprofessor, der vil påberåbe sig demokrati, kunne anskue sagen.

Det er helt ud i den blå luft at tale om, at folketinget, endsige nogen dansk regering eller minister, vil hindre den frie forskning. Der er fortsat mulighed for forskning ved Københavns universitet, også når det drejer sig om oldnordiske, historiske og filologiske studier, ligesom udgivervirksomheden naturligvis kan fortsættes. Jeg er ganske vist i dag bl. a. af førstebibliotekar, dr. phil. Erik Dal blevet gjort opmærksom på, at forskning af håndskrifterne kræver originalernes tilstedeværelse. Det har jeg ingenlunde villet underkende, men det er vel lige så rigtigt, at fotografering med kvartsllys og mikrofotografering samt faksimilerne er en stor hjælp, hvorfor jeg ikke kan se nogen difference i opfattelsen her. Det er da givet, hvis håndskrifterne bliver flyttet til Island, at der er sikret mulighed for studier ved Reykjaviks universitet.

Gennemgår man propagandaskriftet „Fakta om håndskrifterne“ undgår man ikke at få fornemmelsen af åndelig vildførelse. Det ville klæde universitetets professorer, lærere og studenter som alle os andre ikke at fremelske national egoisme i den frie forskning, men derimod en forståelse af nordisk samhörighed. Hertil hører, at vi erkender, at der er tale om et nordisk fællesskab også i forskningen, samt at Island anerkendes

som selvstændig nation siden 1944 og derfor også burde have mulighed for at være med i arbejdet omkring håndskrifterne. Det er i den omtalte pjece som under debatten blevet skjult, at en meget stor part af forskerne på dette område er islændinge.

Det er blevet fremhævet som en helligbrøde, at islændingene, mens landet var under Danmark, har mishandlet håndskrifterne. Mon ikke vi skulle gribe i vor egen barm og historisk erkende, at en sådan mishandling af forhistoriske minder også er sket i dette land?

Efter den udvikling, diskussionen og propagandaen fra håndskriftkomiteen har taget, er det efter min formening håbløst at tænke på et forlig mellem politikerne og de pågældende videnskabsmænd. Komiteen har ved sin usmidige fremstilling af forholdene sat sig uden for den tanke, at der foreligger en chance for at opnå blot en smule forståelse af problemet. Hertil kommer, at muligheden for et forlig alene ligger i det foreliggende lovforslag. Her skal peges på, at § 3 indeholder bestemmelser om, at det overdrages et udvalg, bestående af 2 repræsentanter for Københavns universitet og 2 repræsentanter for Islands universitet, at gennemgå samlingen. Forligsbestræbelserne står således selv efter udleveringskriteriernes fastsættelse i § 1 helt og fuldt til de 4 professorer.

For folketinget er der derefter at tage hensyn til de retlige spørgsmål. Det er fastslået, at islændingene på den ene side ikke juridisk har noget krav eller nogen ret, men at der på den anden side ud fra et moralsk synspunkt eller et billigheds-synspunkt bør tages hensyn til islændingenes ønsker.

Det har været diskuteret, om det foreliggende lovforslag er en ekspropriationslov. Om dette spørgsmål er de lærde stærkt uenige, men det er dog givet, at mindst 2 professorer er enige om, at samlingerne kan fratages legatet ved lov, ligesom universitetet selv i en skrivelse til det tidligere udvalg har fastslået, at det står i folketingets magt at ændre i fundatsen.

Ud fra disse betragtninger kan jeg anbefale det foreliggende lovforslag til velvillig behandling, idet jeg dog mener, der bør nedsættes et 17 mands udvalg til nærmere undersøgelse af det foreliggende materiale.